

Minister van Buitenlandse Zaken (Stikker) aan ambassadeur te Washington (Van Roijen), 14 nov. 1950

Na onbevredigend verloop behandeling Ambonkwesie in VR, hetwelk grotendeels te wijten aan houding Amerikaanse vertegenwoordiger tijdens diens voorzitterschap, vraagt de Nederlandse Regering zich af wat thans, nu Ambon gevallen is, en militairen en bevolking in bezette gebied aan willekeur RI is overgelaten, nog zou kunnen worden gedaan om eventuele wraakneming door RI-troepen tegen te gaan en te bevorderen dat zoveel mogelijk amnestie wordt verleend aan betrokken leiders en autonomie aan betrokken gebied; zulks uit humanitaire overwegingen en met het oog op de in parlement levende gevoelens en publieke opinie in Nederland, doch tevens teneinde atmosfeer te scheppen waarin tot spoedige terugzending der onder Nederlandse verantwoordelijkheid staande oud-KNIL-militairen op Java naar Zuid-Molukken kan worden overgegaan. Eerst wanneer dit het geval is zullen de met bewaking en bescherming belaste KL-troepen eindelijk kunnen worden gerepatriëerd, hetgeen zowel om binnenlandse politieke redenen als met het oog op verhouding met RI van grote betekenis is. Waar onder gewijzigde omstandigheden verwacht wordt dat VR nog minder dan eerst geneigd zal zijn terzake actie te nemen, zou Nederlandse Regering, overtuigd dat aan deze zaak een einde moet komen, het op prijs stellen indien de Amerikanen die zich waarschijnlijk wel bewust zijn zowel UNCI als Nederland in de steek gelaten te hebben, hun invloed zouden aanwenden om, nu het gezag van RI in hoofdplaats Ambon schijnt hersteld, verder verloop van zaken als hierboven geschetst naar vermogen te bevorderen. Nu Rum Acheson zal bezoeken geeft dit laatst genoemde een mogelijkheid om door uitoefening van enige pressie te trachten hieraan bij te dragen en daarmee tevens tegenover Nederland iets goed te maken van de slechte indruk die hun optreden tot dusver heeft gemaakt. Het UNCI-rapport ligt nog steeds onafgedaan bij de VR en een bevredigende liquidatie van het Ambongeschil door de RI zou wellicht behandeling overbodig kunnen maken.

Ik verzoek U daarom het State Department ten spoedigste van bovenstaande gedachtengang op de hoogte te stellen en te verzoeken van het bezoek van Rum aan dat departement gebruik te maken om enige Amerikaanse pressie voor een bevredigende liquidatie van het Ambonconflict uit te oefenen; de verwachting uit te spreken dat in de geest van Rum's eigen persverklaring bij zijn vertrek uit Schiphol de RI spoedig zal doen blijken van daden, welke een hoopvolle toekomst voor de bevolking der Zuid-Molukken zouden scheppen, zoals door afkondiging van amnestie, openlijke toezegging van wezenlijke autonomie en tegemoetkoming aan de noden van het zwaar getroffen gebied door verlening van alle faciliteiten aan het Internationale Rode Kruis. Het internationale aanzien van de RI dat door de Ambonzaak ongetwijfeld geleden heeft zou hierdoor slechts kunnen toenemen.

Ik was verrast door de mededelingen van Mej. Klompé, waaruit de indruk werd verkregen, dat U haar zou hebben gezegd dat U gaarne nieuwe instructies in bovenstaande zin ontvangt en dat de Delegatie te Lake Succes, anders dan de Uniecommissies parlement alhier, van mening zou zijn dat het Nederlandse standpunt inzake Ambon krachtiger verdedigd had kunnen worden. Het is duidelijk dat zulke mededelingen van kamerleden-delegatieleden ook het parlement bereiken en de Regering tot stappen nopen.